

Příloha 7: Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta Přírodovědecká
Habilitační obor Zoologie

Uchazeč Mgr. Tomáš Bartonička, Ph.D.
Pracoviště Přírodovědecká fakulta MU
Habilitační práce Parazitace štěnicemi u netopýrů a člověka

Oponent doc. RNDr. Michal Stanko, DrSc.
Pracoviště Parazitologický ústav SAV, Košice

Habilitační práce představuje ucelený vědecký spis. Pozostává z ôsmých kvalitných vedeckých publikácií, výsledky ktorých sú zamerané na 7 cieľov habilitačnej práce. Predložené publikácie smerujú na prezentovanie dlhoročných výsledkov výskumov úkrytových stratégií netopierov, parazito – hostiteľské vzťahy netopierov a ploštíc, najmä antiparazitárne chovanie netopierov k tejto skupine ektoparazitov. Výsledky a výskumy majú preto výrazný interdisciplinárny charakter.

Habilitant sa dlhodobo zaoberá vzťahmi hostiteľ – parazit. Výskumy zamerané na ploštice nie sú časté a frekventované, súvisí to s viacerými faktormi. Súvisia s veľkou mobilitou hostiteľov a krátkym pobytom ploštíc na tele hostiteľov, preto väčšinu života žijú v úkrytoch. Väčšina doterajších publikácií o vzťahoch netopierov a úkrytových parazitoch bola založená na predpokladoch. Dlhoročné terénne výskumy i experimentálne práce habilitanta významne rozšírili stav doterajších poznatkov v tejto oblasti parazito – hostiteľských vzťahov, prípadne adaptívnych úkrytových stratégií netopierov.

Predložených 8 publikácií, o ktoré sa autor opiera v habilitačnom spise predstavujú iba časť publikovaných prác habilitanta s touto problematikou. Vyššie spomínané práce boli publikované v kvalitných zahraničných časopisoch, majú vysoký IF. Keďže takýto typ prác prešiel kvalitným oponentským jednaním vždy viacerými posudzovateľmi pri každom rukopise, kvalita týchto prác je jednoznačná. Vo väčšine týchto prác je habilitant prvý, resp. jediný autor. Výrazný podiel Dr. T. Bartonička na spomínaných prácach je konkretizovaný aj v kap. 7., kde habilitant konkrétne uvádza pri každej publikovanej práci, aký je jeho podiel pri terénnych, laboratórnych prácach, štatistických analýzach a písaní textu.

Habilitant má veľmi kvalitný prehľad v problematike, ktoré vytýčil ako ciele práce. Veľmi kvalitným, prehľadným spôsobom analyzuje v jednotlivých podkapitolách problematiky stav doterajších poznatkov, protichodnosť názorov, prípadne i nedostatočný stav poznatkov v niektorých oblastiach problematiky.

Riešená problematika je mimoriadne zaujímavá, habilitant veľmi kvalifikovane a prehľadne sumarizuje jednak široký rozsah publikovaných literárnych poznatkov, zároveň v kap. 7. veľmi prehľadne uvádza, hlavný prínos habilitanta a najvýznamnejšie výsledky získané v predložených publikáciách. Osobne ma mimoriadne zaujali informácie o antiparazitárnom správaní netopierov využívaním zmien úkrytov, parazitácia hostiteľov ploštícami iba v aktívnom stave netopierov, hostiteľskej specificite ploštíc *C. pipistrelli* a *C. lectularius*, ako aj údaje o ich transporte na tele hostiteľov. V texte habilitačnej práce pri množstve informácií uvádza Dr. Bartonička poznámku, že v súčasnosti je daná problematika riešená v pokračujúcich experimentoch, na ktorých sa podieľajú aj ďalší kolegovia. Potvrďuje to ďalšiu kontinuitu a perspektívnosť týchto výskumov.

Zhrnutie

Dr. T. Bartonička napriek mladému veku predstavuje už vyzretú a v odborných kruhoch uznávanú vedeckú osobnosť v oblasti ekológie netopierov, najmä z hľadiska úkrytových stratégií netopierov. Najvýznamnejšie aktivity a výsledky výskumov súvisia so štúdiom parazito – hostiteľských vzťahov na modelových skupinách netopierov a ploštíc. Podiel Dr. Bartonička na množstve kvalitných publikovaných prác v spomínaných oblastiach je výrazný. Viaceré ďalšie práce habilitanta v spoluautorstve súvisia aj so štúdiom patogénov netopierov, čo len podporuje snahy Dr. Bartonička o komplexnosť výskumov netopierov a interdisciplinárny prístup pri analýzach dlhoročných terénnych a laboratórnych dát. Habilitant je dlhoročne mimoriadne publikačne aktívny, pričom práce v renomovaných zahraničných časopisoch majú aj primeraný citačný ohlas. Dr. Bartonička je významne aj pedagogicky aktívny, či už výchovou študentov, vedením seminárnych cvičení, prednášok a tvorbou učebných textov. Angažuje sa aj ako člen organizačných a programových výborov konferencií zameraných na výskum netopierov, ako aj pri riešení množstva projektov zameraných na túto skupinu stavovcov.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

1. Habilitant prezentuje v úvodnej časti práce informácie o taxonomickej komplikovanosti v systematike ploštíc čeľade Cimicidae, ovplyvňovanú pri taxonomických prácach tak prístupmi morfológickými, hostiteľskej preferencie, či v poslednom období využitím viacerých molekulárnych metód. Existujú nejaké komplexnejšie taxonomické práce, pri ktorých by boli zostrojované fylogenetické stromy (kladogramy) s hodnotením príbuznosti väčšiny druhov, resp. i populačných línií ploštíc čeľade Cimicidae? Má habilitant informácie o štúdiách, pri ktorých by bola porovnávaná fylogeografia populácií netopierov so širokými areálmi napr. *P. pipistrellus*, príp. *M. myotis*, či to korešponduje s genetickou príbuznosťou lokálnych populácií ploštíc *C. pipistrelli*, príp. *C. lectularius*?
2. Aký je názor habilitanta, dá sa v nejakých rysoch odhadnúť ďalšie trendy v rámci koexistencie synantropných druhov netopierov v mestách s pokračujúcimi úpravami fasád, podkrovných miestností, zatepľovaním atď. Ako to ovplyvní populácie týchto netopierov? Ako píše autor v úvodných častiach práce, v terajšej situácii uvádzanie podrobnejších informácií o možných prechodoch ploštíc do obydli z úkrytov synantropných druhov netopierov môže byť preceňované a vyvolať zbytočné obavy: Sú tendencie robiť nejakú osvetu v tejto oblasti?

Záver

Habilitační práce Dr. Tomáše Bartoničky „Parazitace štěnicemi u netopýrů a člověka“ **splňuje** – **nesplňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Zoologie.

Košice, dňa 30.4.2015

.....
doc. RNDr. Michal Stanko, DrSc.